

06. april 2024

Innspill til behandlingen av alkoholpolitisk handlingsplan 2024-2028 i Ulstein kommune

IOGT takker for muligheten til å levere høringsuttalelse til planen.

IOGT i Norge er en rusforebyggende medlemsorganisasjon i vekst. Vi driver ruspolitisk påvirkningsarbeid, forebyggende tiltak og et utstrakt sosialt arbeid for rusavhengige og for barn og unge. Vi jobber for at det skal være lett å ta rusfrie valg og vil bidra til et trygt og inkluderende samfunn. IOGT er en livsynsåpen og partipolitisk uavhengig medlemsorganisasjon og er godt etablert landet over med mange lokale avdelinger og rusfrie møtesteder der det drives med medlemsaktiviteter og forebyggende arbeid. IOGTs visjon er at mennesker over hele verden får leve frie og meningsfulle liv uten at alkohol og andre rusmidler hindrer dette.

Å utarbeide en handlingsplan for alkoholpolitikk i kommunen er en viktig oppgave. Det krever et helhetlig, lokalt samfunnsansvar. Målsettingen må være å forebygge og redusere helseskader ved alkoholbruk. Når det skal vedtas nye retningslinjer er det de folkevalgte som er ansvarlig for hvor mange timer det åpnes for skjenking i kommunen, men det er ikke bare tilgangen på alkohol som avgjøres. Handlingsplanen vil også påvirke hvor mange oppdrag politiet vil få, hvor mye trafikk det er på legevakten og hvor mange som vil føle på en uro av å være i sentrumsstrøk på kveldstid. Skal det lykkes i å iverksette planen, er det viktig med en felles politisk forankring og engasjement på alle nivåer. Derfor er det betryggende at det allerede i kapittel 1 settes fokus på utfordringer alkoholen skaper.

Skjenketider og vold

Skal skadevirkningene av alkohol reduseres må totalkonsumet reduseres. Det er en tydelig sammenheng mellom vold og alkohol. Sannsynligheten for voldsutøvelse øker med økende alkoholinntak og beruselsesfrekvens. 70-80 prosent av de som er innblandet i voldsepisoder er påvirket av alkohol. Ofte er både utøver og offer alkoholpåvirket, og mer enn halvparten av all alkoholrelatert vold involverer de som bare drikker «nå og da».

En betydelig andel av voldssituasjonene oppstår på eller like utenfor skjenkesteder. Blant voldsskadede pasienter ved Oslo legevakt hadde volden i 20 prosent av tilfellene skjedd på eller umiddelbart utenfor et skjenkested, ifølge en rapport utgitt av Oslo skadelegevakt i 2013. En undersøkelse gjennomført av Helsedirektoratet i 2014 viser at 36 prosent av befolkningen føler det er utrygt å oppholde seg i sentrum av hjemkommunen sin på kveldstid. Det er kvinner og unge som er mest utsatt for plager av andres alkoholinntak. Derfor er det næringsvennlig å føre en politikk som korter ned på åpningstidene for skjenking, fordi det fører til mindre fyll og uro, og dermed vil tilbudene i sentrumsstrøk framstå mer appellerende for alle. For å sikre trygge og gode byrom er det viktig å ta i bruk tiltak som nytter. Derfor oppfordrer IOGT til skjenketider som gjenspeiler dette.

En studie gjennomført av SIRIUS i 2011 av de 18 største bykommunene i Norge i perioden 2000–2010 viste at én times utvidelse av skjenketiden førte til en økning i voldstilfeller på nattestid i helgene på om lag 17 prosent. Resultatene fra undersøkelsen viste også at effekten er symmetrisk, slik at antall voldstilfeller går tilsvarende ned ved én times tidligere stenging.

Folk ønsker ansvarlige skjenketider

Tidsinnskrenkingen for alkoholgruppe 3 er satt til kl. 24.00 og alkoholgruppe 1 og 2 er satt til kl. 01.00 i henhold til alkohollovens normaltid og det er forbudt å servere alkohol etter kl. 03.00.

Kommunen må, etter forskrift, selv sette skjenkestopp innenfor makstiden og mange kommuner velger tidligere skjenkestopp. Tidligere skjenkestopp har bred folkelig oppslutning og en undersøkelse gjennomført av Sentio i 2019 viser at seks av ti mener at maksimaltiden for skjenking bør være kl. 02.00 eller tidligere. Bare 17 prosent ønsker at det skal være skjenking til kl. 03.00. IOGT oppfordrer Ulstein kommune til å endre til normaltidene for de generelle skjenkereglene, som tiltak mot uro, vold, overskjenking og skade på tredjepart. Vi oppfordrer også til at hotell følger ordinære skjenketider og ikke får utvidet skjenketid.

Bevar rusfrie soner for barn og familier

IOGT er opptatt av at ungdom skal ha en trygg, god og rusfri ungdomstid. Dette innebærer blant annet å la arenaer for de unge forbli alkoholfrie, skape attraktive rusfrie møteplasser og styrke kultur- og fritidstilbudet. Hensynet til barn og unge bør være førende i skjenke- og salgspolitikken, og da er en viktig forebyggende faktor å begrense tilgangen til alkohol.

Barn trives best med edru voksne. For å ivareta barn og unge i Ulstein kommune er det viktig med tydelige regler for skjenking, og at ikke skjenking går på barns bekostning. Derfor oppfordres kommunen til å ha konsekvente og barnevennlige retningslinjer for salgs- og skjenkebevillinger. IOGT mener at kommunen bør legge til rette for alkoholfrie soner og at kultur- og idrettsarrangementer som stevner, fotballkamper, bibliotek og teater- og kinosaler holdes rusfri. Det er viktig å ikke åpne opp for skjenking på disse stedene for at barn og ungdom skal kjenne seg trygge.

Utsett skjenkestart på nasjonaldagen

17. mai er en helt unik dag der vi i vår kultur og tradisjon har valgt å la barna være de mest sentrale aktørene i feiringen av Grunnloven, med barnetog og aktiviteter for familien fra morgen til langt ut på ettermiddagen. Det har mange steder i landet vært en svært uheldig utvikling med alkoholinntak både privat og på utesteder allerede fra tidlig morgen. Dette medfører at barn eksponeres for berusede voksne under det som primært skal være en trygg og morsom festdag i offentlige gater og på offentlige plasser. Mye av alkoholen inntas i private hjem og det må jobbes med holdninger til alkoholbruk på 17.mai. Mye av alkoholeksponeringen barna utsettes for, og alkoholinntaket blant voksne denne dagen, skjer på utesteder eller på arenaer hvor skjenkeløype er gitt for anledningen. For å begrense problemene med de midlene kommunen rår over, anbefaler vi derfor sterkt at skjenkestart utsettes til kl. 16.00 på 17.mai.

IOGT står også bak kampanjen Hvit Jul, og Folkehelseinstituttet estimerer at 90 000 barn lever i et hjem der minst en av de voksne misbruker alkohol. At julaften er en dag det ikke selges eller skjenkes alkohol er å sende et tydelig signal om at barn tas på alvor. Derfor foreslår IOGT at julaften inkluderes over dager det ikke er åpent for salg av alkohol i kommunen.

Bevilling og kontroll

Vi oppfordrer til at bevillingshavere må søke på nytt hvert fjerde år og ber kommunen om å vurdere det. Med ny søknad i hver periode får politikerne vurdere bevillingssituasjonen regelmessig, som er anbefalt praksis, og det er enklere å luke ut uprofesjonelle aktører. Det vil i tillegg kunne bistå kommunen i å få innhentet ny og riktig informasjon på bevillingshavere. Når det gjelder myndigheten til å avgjøre søknader om skjenkebevilling som kommer opp i fornyingsprosessen og underveis i perioden oppfordrer vi til at kommunestyret har det siste ordet i disse sakene og at det ikke delegeres til formannskapet, et politisk utvalg eller til kommunedirektøren.

I tillegg oppfordres det til hyppige og grundige kontroller for at kommunen, som den øverst ansvarlige for skjenkingen, følger opp kravene i alkoholloven for en ansvarlig skjenkepolitikk. En ansvarlig politikk som begrenser tilgjengeligheten, reduserer forbruket.

Mennesker med rusproblemer får det litt enklere om de har rusfrie miljøer rundt seg. På våre nettsider står det mer om IOGT sitt arbeid, tiltak vi jobber for og tallene som ligger bak vår politikk. Les mer på iogt.no/politikk.

Kontaktinfo:

David Pletten Aasgard

Politisk rådgiver, IOGT i Norge

E-post: david@iogt.no

